Lieta Nr.A420722210

SKA– 935/2013

SPRIEDUMS

Rīgā 2013.gada 13.decembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore R.Vīduša

senatore V.Krūmiņa

senatore I.Skultāne

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc valsts AS „Privatizācijas aģentūra" pieteikuma par Rīgas domes 2010.gada 28.jūnija lēmuma Nr.1-43/RD ?10-2517-nd atcelšanu, sakarā ar Rīgas domes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 5.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvalde noteica valsts AS „Privatizācijas aģentūra" (turpmāk – Privatizācijas aģentūra vai pieteicēja) pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli par zemesgabalu, kuru Privatizācijas aģentūra uz nomaksas pirkuma līguma pamata pārdevusi AS „Mārupes zāģētava" privatizācijas procesa ietvaros. Lēmums atstāts negrozīts ar Rīgas domes 2010.gada 28.jūnija lēmumu Nr.1-43/RD-10-2517-nd.

[2] Privatizācijas aģentūra vērsās administratīvajā tiesā, lūdzot minēto lēmumu atcelt. Pieteicējas ieskatā, tai par zemesgabalu vairs nav jāmaksā nodoklis, jo zemesgabals ir pārdots un saskaņā ar pirkuma līgumu nodots pircēja valdījumā.

[3] Administratīvā apgabaltiesa, izskatot lietu apelācijas kārtībā, ar 2013.gada 5.jūlija spriedumu pieteikumu apmierināja. Spriedumā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

Zemesgabala īpašniece ir Latvijas valsts. Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta piektā daļa noteic, ka par valsts vai pašvaldības īpašumā esošu zemi, ēkām un inženierbūvēm maksā to lietotājs, bet, ja tāda nav, – nomnieks. Tātad, ja valsts vai pašvaldības īpašumā esoša zeme ir nodota lietošanā vai nomā, nodokļa maksātājs ir lietotājs vai nomnieks. Tādā gadījumā valstij vai pašvaldībai nodoklis pašai nav jāmaksā.

Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumu Nr.495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.495) 23.1.apakšpunkts noteic, ka, piemērojot likuma 2.panta piekto daļu, par zemes un ēkas lietotāju uzskata personu, kurai ar valsts vai pašvaldības institūcijas lēmumu valstij vai pašvaldībai piederoša zeme un ēkas ir nodotas valdījumā. Pieteicēja, pieņemot lēmumus attiecībā uz zemesgabala atsavināšanu privatizācijas procesa ietvaros un noslēdzot

pirkuma līgumu, kas paredz nodot zemesgabalu pircēja valdījumā, pēc būtības pieņēmusi tādu lēmumu, kas atbilst noteikumu Nr.495 23.1.apakšpunktā minētajam lēmumam.

Pat tad, ja nevarētu atzīt, ka zemesgabals nodots AS „Mārupes Zāģētava" valdījumā, būtu piemērojams noteikumu Nr.495 23.2.apakšpunkts, atbilstoši kuram par zemesgabala lietotāju uzskatāma persona, kuras īpašumā vai tiesiskā valdījumā ir ēka, kas atrodas uz valsts vai pašvaldības īpašumā esošas zemes. Uz zemesgabala atrodas AS „Mārupes zāģētava" piederošas ēkas un būves.

[4] Rīgas dome par apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka atbilstoši likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju" 13.panta pirmajai daļai un Ministru kabineta 1998.gada 21.oktobra rīkojumam Nr.507 „Par zemesgabalu nodošanu privatizācijai" zemesgabals ir Privatizācijas aģentūras valdījumā un tas ir reģistrēts zemesgrāmatā uz valsts vārda Privatizācijas aģentūras personā. Minētais likums neparedz Privatizācijas aģentūras tiesības privatizācijai nodoto objektu līdz privatizācijas procesa pabeigšanai nodot citas personas valdījumā. Tādēļ nevar uzskatīt, ka līdz pilnai pirkuma maksas samaksai un īpašuma tiesību pārreģistrācijai zemesgabala valdītājs ir pircējs. Turklāt, tā kā zemesgabals ir nodots pieteicējas valdījumā, nav pamata piemērot noteikumu Nr.495 23.2.apakšpunktu – tas attiecas uz gadījumiem, kad objekts nav nodots valdījumā.

Motīvu daļa

[5] Senāts jau iepriekš atzinis, ka likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli" nostiprināts vispārējs princips, ka nekustamā īpašuma nodokli maksā tā persona, kura ir šā īpašuma īpašniece. Minētā likuma 2.panta piektā daļa paredz, ka attiecībā uz valsts īpašumu iespējamie maksātāji ir lietotājs un nomnieks.

Noteikumu Nr.495 23.1.apakšpunkts noteic, ka, piemērojot likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta piekto daļu, par zemes un ēkas lietotāju uzskatāma persona, kurai ar valsts institūcijas lēmumu valstij piederoša zeme ir nodota valdījumā. Savukārt no likuma „Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās" 8.panta izriet, ka valstij piederošas zemes nostiprināšanu zemesgrāmatā parasti veic valsts vārdā kādas ministrijas personā.

No šīm normām, aplūkojot tās kopsakarā, izriet, ka ar personu, kurai valstij piederošā zeme ir nodota valdījumā noteikumu Nr.495 23.punkta izpratnē, ir saprotama attiecīgā institūcija, kuras personā attiecīgais zemesgabals ir nostiprināts zemesgrāmatā. Tas savukārt nozīmē, ka šī institūcija ir arī uzskatāma par lietotāju likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta piektās daļas izpratnē. Kā īpašuma valdītājs (jeb lietotājs 2.panta piektās daļas izpratnē) iestāde lemj jautājumu par iespējamām nomas attiecībām ar citām personām. Tomēr attiecībās ar pašvaldību nekustamā īpašuma nodokļa samaksas jautājumā šī iestāde paliek atbildīgā persona kā īpašuma valdītājs.

Šāda tiesību normu interpretācija loģiski iekļaujas vispārējā nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas sistēmā, saskaņā ar kuru nodokli maksā īpašnieks. Ar vārdiem *nodokli maksā* ir saprotama nevis persona, kura faktiski pašvaldībai nodokli samaksā, piemēram, nomnieks (kā to pieļauj noteikumu Nr.495 24.^{1}punkts), bet gan par nodokļa samaksu atbildīgā persona. Ja valstij ir pienākums maksāt nodokli un konkrētais īpašums ir nodots konkrētai iestādei, tad šī iestāde ir atbildīga par nodokļa samaksu, t.i., tā ir nodokļa maksātāja (*sk. Senāta 2013.gada 5.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-133/2013 9. un 10. punktu; arī Senāta 2013.gada 27.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-602/2013 15.punktu*).

[6] 2013.gada 6.novembrī Saeimā otrajā lasījumā pieņemti likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" grozījumi, ar kuriem likuma 2.panta piekto daļu paredzēts izteikt šādā redakcijā: „Nekustamā īpašuma nodokli par valstij piederošu nekustamo īpašumu maksā persona, uz kuras vārda nekustamais īpašums ierakstīts zemesgrāmatā. Ja likumā noteikta persona, kurai valstij piederošs nekustamais īpašums nodots lietošanā, nekustamā īpašuma nodokli maksā persona, kurai uz likuma pamata noteiktas īpašuma lietošanas tiesības". Grozījumi pamatoti ar nepieciešamību turpmāk izvairīties no atšķirīgas likuma 2.panta piektās daļas un noteikumu Nr.495 23.punkta interpretācijas un nodrošināt vienveidīgu nodokļa piemērošanu valsts un pašvaldības nekustamajiem īpašumiem (*ar likumprojektu un tā anotāciju var iepazīties internetā Saeimas mājaslapā:http://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/webAll?OpenView&count=30&start=901*).

Minētais liek secināt, ka likumdevējs uzskata par nepieciešamu grozīt spēkā esošo regulējumu tādējādi, lai padarītu tiesību piemērotājam skaidrāku secinājumu, ka par nekustamā īpašuma nodokļa par valsts īpašumā esošu zemi maksātājs ir institūcija, kuras personā zeme ir nostiprināta zemesgrāmatā.

[7] Apgabaltiesas secinājums, ka valstij nav jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis, ja tai piederošā zeme nodota lietošanā citai personai, un ka tādā gadījumā nodokli maksā persona, kura uz tiesiska pamata lieto zemesgabalu, neatbilst aplūkotajam tiesību

normu skaidrojumam. Valsts īpašuma lietotājs likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta piektās daļas izpratnē ir valdītājs noteikumu Nr.495 23.1.apakšpunkta izpratnē, ar to saprotot valsts iestādi (subjektu, kurš veic valsts pārvaldes darbības), kuras personā zemesgrāmatā nostiprinātas valsts īpašuma tiesības.

[8] Lietā ir strīds par nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanu par tādu īpašumu, ko Privatizācijas aģentūra privatizācijas procesa ietvaros uz nomaksu pārdevusi citai personai.

Likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju" 13.panta pirmās daļas pirmais teikums nosaka: ne vēlāk kā divu nedēļu laikā pēc Ministru kabineta rīkojuma izdošanas par valsts īpašuma objekta nodošanu privatizācijai valsts institūcija, kuras pārziņā ir privatizējamais valsts īpašuma objekts, nodod un Privatizācijas aģentūra pārņem to savā valdījumā līdz objekta privatizācijas pabeigšanai.

Zemesgabals nodots Privatizācijas aģentūras valdījumā ar Ministru kabineta 1998.gada 21.oktobra rīkojumu Nr.507 „Par zemesgabalu nodošanu privatizācijai". Ar minēto rīkojumu Privatizācijas aģentūrai uzdots, pirmkārt, noteiktā kārtībā ierakstīt zemesgrāmatā uz valsts vārda Privatizācijas aģentūras personā zemesgrāmatā neierakstītos valstij piederošos un piekrītošos zemesgabalus, uz kuriem atrodas šā rīkojuma 1.punktā minētie īpašuma objekti, un likumos noteiktajos gadījumos tos pārdot; otrkārt, pārņemt savā valdījumā un pārdot uz valsts vārda zemesgrāmatā ierakstītos zemesgabalus, uz kuriem atrodas šā rīkojuma 1.punktā minētie īpašuma objekti (*rīkojuma 2.1. un 2.2.apakšpunkts*).

Zemesgabals ir reģistrēts zemesgrāmatā uz valsts vārda Privatizācijas aģentūras personā (*lietas 46.lapa*).

Pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 7.panta pirmā daļa noteica, ka nekustamā īpašuma nodokli sāk maksāt ar nākamo taksācijas gadu pēc īpašuma tiesību vai valdījuma tiesību rašanās un ar nākamo mēnesi pēc valsts vai pašvaldības nekustamā īpašuma lietošanas vai nomas tiesību rašanās. Savukārt noteikumu Nr.495 44.^{1}punkts noteica, ka, piemērojot likuma 7.panta pirmo daļu, ja valsts vai pašvaldības nekustamo īpašumu atsavina vai privatizē, nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākums rodas ar nākamo mēnesi pēc īpašuma tiesību vai valdījuma tiesību iegūšanas.

Civillikuma 994.panta pirmā daļa noteic, ka par nekustama īpašuma īpašnieku atzīstams tikai tas, kas par tādu ierakstīts zemesgrāmatā.

Atbilstoši starp pieteicēju un AS „Mārupes zāģētava" noslēgtajam pirkuma līgumam pircējs iegūst īpašuma tiesības uz zemesgabalu ar pilnu pirkuma cenas un ar to saistīto maksājumu samaksu un citu līgumā noteikto saistību izpildi, pārdevējam pieņemot par to atsevišķu lēmumu (*līguma 6.1.apakšpunkts*). Pēc minētā lēmuma pieņemšanas pārdevējs sastāda nostiprinājuma lūgumu zemesgrāmatu nodaļai pircēja īpašuma tiesību uz zemesgabalu nostiprināšanai zemesgrāmatā, un vienlaicīgi ar nostiprinājuma lūgumu pircējam tiek nodoti nepieciešamie dokumenti, t.sk. zemesgrāmatu apliecība, īpašuma tiesību nostiprināšanai (*līguma 6.2.apakšpunkts*).

[9] Apgabaltiesa nepareizi interpretējusi piemērojamās tiesību normas un līdz ar to spriedumā nav ņēmusi vērā zemesgabala piederību un valdījuma tiesības līdz privatizācijas procesa pabeigšanai, noteikumus par nodokļa samaksas pienākuma rašanās brīdi īpašuma privatizācijas gadījumā un īpašuma tiesību pārejas regulējumu atbilstoši likumam un pirkuma līgumam. Tieši šiem apstākļiem ir izšķiroša nozīme jautājumā par Privatizācijas aģentūras pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli. Tādēļ spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.^{1}panta pirmās daļas 2.punktu, 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprieda

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 5.jūlija spriedumu un nosūtīt lietu Administratīvajai apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

Atmaksāt Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvaldei samaksāto drošības naudu – Ls 50 (piecdesmit latus).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore R.Vīduša

Senatore V.Krūmiņa

Senatore I.Skultāne